

**Recenzja pracy doktorskiej
mgr Piotra Urbanka pt. "Horror vacui w marzeniach sennych i na jawie",
sporządzona w związku z przewodem doktorskim
w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne,
wszczętym przez Radę Wydziału Pedagogicznego i Artystycznego
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach**

Piotr Urbanek urodził się w Kielcach w roku 1976. W latach 1996-99 kształcił się w Liceum Sztuk Plastycznych w Kielcach w specjalności meblarstwo artystyczne. Następnie podjął studia na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych im. J. Matejki w Krakowie. Dyplom magisterski pod tytułem " Mitomania", będący cyklem grafik parafrazujących greckie mity, zrealizował w pracowni wklęsłodruku pod kierunkiem profesora Stanisława Wejmana.

Dorobek artystyczny Piotra Urbanka po ukończeniu studiów obejmuje zarówno prace malarskie, rysunkowe jak i graficzne. Począwszy od roku 2002 artysta realizuje rysunki tuszem, w których na niewielkich formatach papieru starannie notuje swoje wewnętrzne niepokoje. Historie o skomplikowanej surrealistycznej treści dzięki swojej przykuwającej uwagę dekoracyjności wciągają, prowokując do podjęcia wysiłku odgadnięcia intencji autora. Chwiejące się w wolnej przestrzeni formy, przypominające wieże lub też piramidy, składają się z połączonych wspólnym krwioobiegami postaci ludzkich i zwierzęcych, symboli i przedmiotów uwikłanych w tajemnicze, nadrealne sytuacje. Niektóre rysunki stanowią formę szkicu do wybranych elementów obrazów.

W omawianym okresie artysta uczestniczy w wystawach zbiorowych, a także organizuje wystawy indywidualne w kraju i za granicą. Ma również na swoim koncie udział w konkursach, na których jego prace zostały zauważone, docenione i nagrodzone. Dwukrotnie w kieleckim konkursie "Przedwiośnie" w roku 2012 i 2014, Piotr Urbanek uzyskał I Nagrodę Rektora Uniwersytetu Jana Kochanowskiego. W konkursie na komiks organizowanym przez Centrum Kultury Żydowskiej Jidisz w Warszawie w roku 2013 otrzymał III Nagrodę, a w ogólnopolskim konkursie Ministerstwa Spraw Zagranicznych pt. "Polska dla wszystkich" zostaje uhonorowany I Nagrodą.

Analizując twórczość artysty w okresie przed podjęciem studiów doktoranckich należy podkreślić konsekwencję z jaką podąża wytyczoną przez własną wyobraźnię drogą. Pieczołowitość przedstawiania najdrobniejszych elementów powołanego przez malarza świata oszałamia. Wizualna narracja przepełniona figurami flory, fauny, archetypów i symboli buduje w obrazie nadrealny świat, którego logika jest tajemnicą autora.

Obrazy, które powstają na przestrzeni kolejnych lat zdradzają fascynacje kolorystyczne. Między rokiem 2003 a 2009 uwagę artysty przykuwa chłodny pastelowy błękit pojawiający się na kolejnych obrazach w relacji z żółcieniami, brązem oraz pięknymi odcieniami koralowego różu.

Od roku 2010 w kolorystyce płóci prymat wiodzie czerwień, a z palety artysty znikają tak wcześniej przykuwające jego uwagę pastelowości. Harmonie barwne są kontrastowe, kolory nasycone, a czerń panoszy się na większych połaciach obrazów niż dawniej.

Płomienna czerwień pochłania uwagę artysty tryumfując w obrazie pod tytułem "Walka z czystym szaleństwem" z 2013 roku.

Obserwując kolorystykę płócien trzeba zaznaczyć, że bardzo istotnym jej elementem jest czerń, służąca zarówno rysunkowemu podkreśleniu form jak i spotęgowaniu ekspresji. W większości obrazów wyczuwalny jest entuzjazm twórcy dla kompozycji otwartej z wyraziście zaznaczonym elementem centralnym tak jak w obrazach: „Dynamiczny płat skóry, czyli aromat identyczny z naturalnym” z roku 2009 czy „Równik galaktyczny Omega” z 2012 roku.

Wybory artystyczne malarza w omawianym okresie czasu dotyczące kompozycji wybiegają jednak poza powtarzające się schematy i w konsekwencji pojawiają się także obrazy przedstawiające jedną lub dwie osoby tak jak w obrazach z 2014 roku : „Powrót do Edenu” i „N.W.O, Anno Satanae 2014”.

Malarstwo Piotra Urbanka od roku 2003 przez ponad dekadę pokazuje, z jaką konsekwencją artysta przywiązuje się do odtwarzania własnych wizji precyzyjnie budując w obrazach swój tajemniczy, przepełniony symbolami świat.

Recenzja pracy doktorskiej:

Koncepcja pracy doktorskiej Piotra Urbanka pt. *Horror vacui w marzeniach sennych i na jawie*, została zrealizowana pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Wiesława Łuczaja.

Cyklowi siedmiu obrazów wykonanych na płótnie, w technice olejnej, pięciu w formacie 100x70 cm oraz dwóch w formacie 50x50 cm. towarzyszy pisemna rozprawa doktorska.

Praca teoretyczna wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną doktoranta w dyscyplinie artystycznej. Jej przejrzysta konstrukcja jest oparta na elementach opisu sposobu realizacji założenia w tym problematyki teoretycznej i artystycznej oraz opisie obszarów odniesień zarówno teoretycznych, jak i artystycznych. Zwieńczeniem tekstu jest krótkie zakończenie wskazujące na zbliżający się przewrót w życiu artystycznym autora.

Horror Vacui, lęk przed pustką, powodujący usilne dążenie do jej zapełnienia.

Tendencja obecna w sztuce różnych kultur na przestrzeni setek lat, ściśle związana z dekoracyjnością. W odniesieniu do artysty, pragnienie mnogości i niechęć do pustki, które można rozpatrywać jako swoistą skłonność zarówno w sferze formalnej jak i w warstwie treściowej tworzonych dzieł. Piotr Urbanek obdarzony taką właśnie skłonnością podjął się w swojej pracy doktorskiej przebadania zagadnienia *horror vacui* w marzeniach sennych i na jawie.

Dysertacja relacjonuje analizowane przez autora świadomie wybrane terytoria inspiracji, do których należą: ezoteryka, historia religii i herezji, nauki hermeneutyczne i antropologia. Nie ulega wątpliwości, że decyzja o zobrazowaniu marzeń, tych sennych i tych na jawie jest wobec powyższych inspiracji najlepszym wyborem.

Tekst rozprawy jest esencjonalny w przekazie. Odczucie intelektualnego zagęszczenia opinii i odczuć przekazanych słowem jest równie intensywne jak doznanie przepełnienia formami kompozycji obrazów.

Istnieje niezaprzeczalna jedność między tym jak Piotr Urbanek pisze i jak maluje. Powyższym faktom towarzyszy wyznanie artysty: "...nie zanurzam się w praktyczne życie, na tym etapie zanurzam się w sny i rozmyślania".

Paradoksem okazuje się jak bardzo trzeba się oddalić od życia i wyciszyć, a nawet zasnąć aby odkryć w sobie samym bezmiar wrażeń i zapamiętanych obrazów.

Marzenia sennie frapują autora będąc niekończącą się pożywką dla łaknącej intensywnego wypełnienia wyobraźni. Artysta dokonuje odkrywania swojego bogatego wnętrza za pośrednictwem stanu śnienia. Robi to w sposób bezkompromisowy ujawniając w obrazach przeżycia i myśli, których w stanie pełnej przytomności mógłby nie móc lub nie chcieć odkryć. I tak obrazy są nie tylko zdokumentowaniem osobistych refleksji ale stają się także narzędziem terapeutycznym w psychoanalitycznym procesie poznawania siebie.

Ukierunkowany na wnikliwe analizowanie swojego własnego wnętrza, jest Piotr Urbanek niezwykle uważnym obserwatorem świata, o którym przewrotnie pisze, że w nim "bywa". Sam artysta określa się mianem człowieka postindustrialnego, stojącego na progu transhumanizmu, które to stwierdzenie ujawnia wrażliwość na sprawy naszej cywilizacji. Liczne przywołania przedstawień osób i symboli, pochodzących z historii szeroko pojętej kultury, wskazują na rozległe zainteresowania artysty. W przekonaniu malarza na głęboki namysł i refleksję zasługuje w szczególności myśl gnostycka oraz poglądy szwajcarskiego psychologa i psychiatry Carla Gustava Junga.

W trakcie realizacji cyklu malarskiego doktorant notował wydarzenia ze swoich snów po to, aby stały się kanwą treściową obrazów. W wyniku takiej koncepcji powstały obrazy wypełnione elementami powiązanych w symboliczne sytuacje i zależności nie łatwe do odczytania przez oglądającego. Intencji moralizatorskich artysta nie deklaruje, pisząc o obrazach jednak nazywa je bezceremonialnie "bajkami dla dorosłych", w których za krzykliwym parawanem stoi cicha refleksja. Tym stwierdzeniem Piotr Urbanek potwierdza swoją artystyczną świadomość dając zdeterminowanemu i cierpliwemu odbiorcy możliwość odczytania jego personalnych refleksji lub odkrycia własnych.

W tekście dysertacji doktorant podkreśla troskę o akt tworzenia, a nie proste odtwarzanie zapamiętanych obrazów. Artysta poddaje sny interpretacji kierując się pragnieniem tworzenia nowej rzeczywistości zainspirowanej wieloma historiami sennymi w jednym przedstawieniu. Najpełniejszą reprezentacją tego założenia są obrazy: "Planeta czynów", "Demonstracja czyli pożegnanie z fabryką"; "Gwiazdojad", "Dante w lesie nieświadomości" i "Ufo nad Wiedniem".

Obfitość figur i kolorów, różnorodność charakteru światła budującego każdą z form, wreszcie enigmatyczna przestrzeń kompozycji są nadzwyczaj trudnym wyzwaniem formalnym, dla którego Piotr Urbanek znalazł znakomite rozwiązania w pełni wykorzystując dotychczasowe doświadczenia artystyczne.

Kompozycja pozbawiona porządku, poddana szaleństwu przesytu jest zdominowana ruchem wszystkich elementów składowych tworząc ruch w całości przedstawienia.

Malarz powołuje do życia dryfujące w przestrzeni światy pełne celowo namnożonej dekoracyjności, rezygnując ze studyjnego malarskiego opisu figur na rzecz rozświetlenia ich materii i wzmocnienia rysunkowego. W tworzeniu dekoracyjności znaczącą rolę odgrywa tło precyzyjnie dookreślające każdą z figur.

Kaskadową strukturę obrazów budują detale odtworzone zawsze z taką samą sugestywnością. Płatanina form, która na pierwszy rzut oka przytłacza żywotnością, zmusza oglądającego do zbadania zakamarków tego nieco groteskowego świata.

Wzrok obserwatora podąża w głąb poszczególnych, surrealistycznych scen, a potem swobodnie do każdego następnego przedstawienia w dowolnie wybranym kierunku. Tak dzieje się dzięki pieczołowitym działaniom artysty, który po mistrzowsku tworzy płytko rzeźbioną kolorem i światłem przestrzeń, przypisaną kolejnym scenom kompozycji, niepostrzeżenie łączącym się między sobą.

Geniusz artystyczny Hieronima Boscha jest dla Piotra Urbanka istotnym wsparciem na drodze własnych poszukiwań zarówno teoretycznych jak i artystycznych, dotyczących zjawiska *Horror Vacui*. Doceniając sztukę malarską Boscha, doktorant kieruje szczególną uwagę w stronę przekazu treściowego stygmatyzującego ludzkie przywary.

Odczytanie owego przekazu wymaga, jak zauważa w tekście rozprawy, pokory i podjęcia próby zrozumienia intuicyjnego oraz głębokiego namysłu skierowanego do wewnątrz.

Spośród twórców współczesnych Piotr Urbanek wskazuje na twórczość Katherine Kuharic, amerykańskiej artystki urodzonej w 1962 roku, podkreślając nieprzypadkowe zestawienie jej przedstawień ze sztuką Hieronima Boscha.

Trafne i przemyślane przez doktoranta jest dokonanie tego zestawienia, którego istotą jest wątek edukacyjny zarówno w malarstwie Boscha jak i Kuharic.

Opis obszarów odniesień zarówno teoretycznych jak i artystycznych zawartych w rozdziale drugim rozprawy, odsłaniają humanistyczną postawę intelektualną doktoranta.

Wrażliwego artysty, poszukującego odpowiedzi na pytanie o sens życia i zaniepokojonego charakterem współczesnej cywilizacji przesyczonej nadmiarem przekazów. Wobec powyższych informacji malarstwo Piotra Urbanka jawi się wyraźnie jako odbicie osaczonej natłokiem sygnałów piktoralnych i mentalnych osobowości dążącej do samooczyszczenia poprzez akt tworzenia. Artysta uwolniając się od swoich myśli wypełnionych niezliczonymi obrazami zaprasza nas niejako do dzielenia z nim tego procesu.

Jako doświadczony malarz świadomie stosuje w pracach środki wyrazu artystycznego, które najpełniej oddają bogactwo fantazji wizji sennych i na jawie. Nie ulega jednak wątpliwości, że za bezmiarem dekoracyjności, odnoszącej się do ikonografii popkultury, kryje się krytycyzm i refleksja.

Praca doktorska Piotra Urbanka jest realizacją oryginalnej myśli twórczej wypływającej z osobistego doświadczenia artystycznego. Cykl prac malarskich i tekst rozprawy pozostające w ścisłym związku wskazują na umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy artystycznej od koncepcji do realizacji. Budują tym samym pełnię obrazu osobowości artysty i badacza.

Konkluzja

Po zapoznaniu z częścią artystyczną i teoretyczną pracy doktorskiej zatytułowanej *Horror vacui w marzeniach sennych i na jawie*, stwierdzam, że magister Piotr Urbanek zaprezentował oryginalne i samodzielne dokonanie artystyczne. Z pełnym przekonaniem popieram wniosek Rady Wydziału Pedagogicznego i Artystycznego Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach o nadanie magistrowi Piotrowi Urbankowi stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuk pięknych.

